

УДК 339.5: 633.1(477)

Павленко Марина Миколаївна

асистент кафедри глобальної економіки
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

**ОЦІНКА ПРИКЛАДНИХ ПРОБЛЕМ ЗОВНІШНОЇ ТОРГІВЛІ
ЗЕРНОВИМИ КУЛЬТУРАМИ УКРАЇНОЮ**

**ОЦЕНКА ПРИКЛАДНЫХ ПРОБЛЕМ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ
ЗЕРНОВЫМИ КУЛЬТУРАМИ УКРАИНОЙ**

**ASSESSMENT OF APPLIED PROBLEMS OF FOREIGN TRADE
CEREALS OF UKRAINE**

***Анотація:** Досліджено та проаналізовано специфічні особливості зовнішньої торгівлі зерновими культурами в Україні. Обґрунтовано прикладні проблеми доведення зерна до високих кондицій та утримання його на елеваторах для можливості наступної реалізації навесні за вищими цінами. Враховано, що такі заходи потребуватимуть матеріальних витрат та залучення значних фінансових ресурсів. Проаналізовані дані показали, що основу експорту зернових у наступному маркетинговому році за прогнозом становитимуть кукурудза, пшениця й меслин, як фуражна суміш пшениці й жита.*

***Ключові слова:** експорт, імпорт, зовнішня торгівля, зерно, ресурси, ціна, пшениця, меслин, прогноз.*

***Аннотация.** В статье исследованы и проанализированы специфические особенности внешней торговли зерновыми культурами в Украине. Обоснованно прикладные проблемы доведения зерна до высоких кондиций и удержания его на элеваторах для возможности последующей реализации весной по более высоким ценам. Учтено, что такие меры потребуют материальных затрат и привлечения значительных финансовых ресурсов. Проанализированы данные показали, что основу экспорта зерновых в следующем маркетинговом году составят кукуруза, пшеница и меслин, как фуражная смесь пшеницы и ржи.*

***Ключевые слова:** экспорт, импорт, внешняя торговля, зерно, ресурсы, цена, пшеница, меслин, прогноз.*

Abstract. In the article investigated and analyzed the specific features of foreign trade of grain crops in Ukraine. Grounded applied problems of bringing grain to the high condition and keeping it in silos to enable implementation of the next spring at higher prices. Taking into account that such measures will require material costs and attract significant financial resources. The analyzed data showed that the basis of grain exports in the next marketing year is forecast to amount to corn, wheat and meslin, as Fodder mixture of wheat and rye.

Keywords: export, import, foreign trade, grain resources, the price of wheat, meslin.

Україна є одним з найбільших постачальників зернових культур на світовому ринку та найбільшим експортером фуражного ячменю. Загальний обсяг експорту зернових культур за 7 місяців поточного року перевищив – 16 млн. тонн на загальну суму понад 3,4 млрд. дол. США. Це на 22,3 % більше за аналогічний показник попереднього року [1; 5]. Середня експортна ціна реалізації зернових порівняно з аналогічним періодом попереднього року знизилась на 22 %, тобто на 58 дол. США/т до 213 дол. США/т. Частка зернових культур у загальному експорті товарів з України перевищила – 10,2 %, поступившись лише металургії (табл. 1).

1. Тенденції зовнішньої торгівлі зерновими культурами

Найменування	Експорт, за 7 місяців 2014 р.			Імпорт, за 7 місяців 2014 р.			Сальдо, тис. дол. США
	кількість, тис. т	ціна, дол. США/т	вартість, тис. дол. США	кількість, тис. т	ціна, дол. США/т	вартість, тис. дол. США	
Пшениця та меслин	3246,9	246,6	800560,9	0,2	1258,9	258,4	800302,5
Жито	54,3	157,4	8544,4	0,0	620,4	22,8	8521,6
Ячмінь	1470,9	209,1	307572,6	6,7	358,8	2386,1	305186,6
Овес	4,0	198,5	785,0	-	-	-	785,0
Кукурудза	11113,9	204,0	2266961,3	50,3	5838,6	293793,7	1973167,6
Рис	3,4	579,8	1996,9	47,6	522,2	24841,7	-22844,8
Сорго зернове	134,2	199,5	26783,3	0,4	4540,8	1643,1	25140,2
Гречка, просо та інші	4,1	402,5	1653,1	12,8	264,5	3394,0	-1741,0
Всього:	16031,8	213,0	3414857,4	118,0	2766,1	326339,8	3088517,6

Джерело: складено на основі використання матеріалів Державної служби статистики України, Держмитслужби України.

Дослідження підтверджують, що згідно даних Української зернової асоціації у 2013/2014 маркетинговому році з України було експортовано

32,3 млн. тонн зерна, більше продали лише США (72,3 млн. тонн) та ЄС (38,5 млн. тонн). За прогнозами Мінагропроду експорт зерна з України у 2014/2015 маркетинговому році становитв 32 млн. тонн. У 2014 році фактичні обсяги експорту зернових нового урожаю склали – 9975 тис. тонн, з них: пшениці – 5877 тис. тонн; кукурудзи – 900 тис. тонн; ячменю – 3068 тис. тонн та інших зернових – 130 тис. тонн; завантажено на кораблі – 193 тис. тонн. Таким чином, обсяги експортованих та підготовлених до експорту зернових складають загалом – 10168 тис. тонн (пшениці – 5993 тис. тонн, ячменю – 3123 тис. тонн та кукурудзи – 922 тис. тонн).

Імпорт зернових культур в Україні за 7 місяців поточного року становив загалом – 118 тис. тонн на загальну суму – 326,3 млн. дол. США [2]. При цьому висока середня вартість імпортованих зернових культур (2766 дол. США/т) пояснюється тим, що переважну їх частку становило насіння дорогих високоефективних гібридних сортів кукурудзи, а також проса й рису (рис. 1).

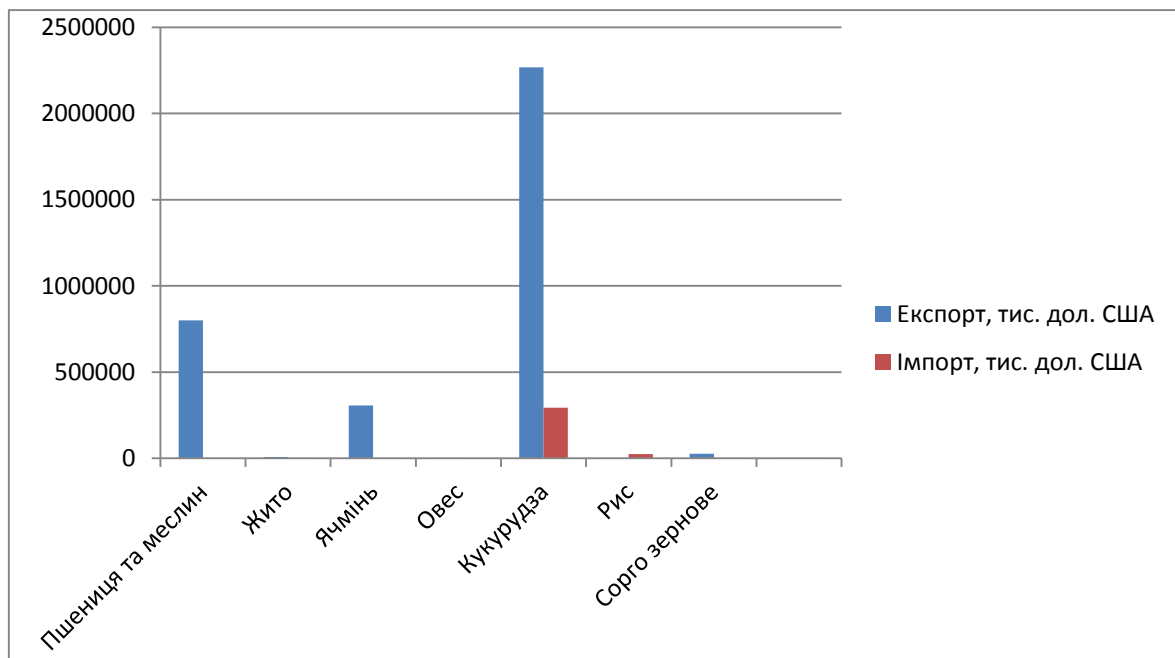

Рис. 1. Зовнішня торгівля експорту та імпорту зерновими нового урожаю.

Джерело. Матеріали Державної служби статистики України.

Як показують дослідження, позитивне сальдо зовнішньої торгівлі зерновими в Україні за 7 місяців 2014 року досягло майже 3,1 млрд. дол. США. Згідно інформацією «Зерно UA» у 2013/2014 маркетинговому році питома частка компаній-трейдерів у загальному обсязі експорту зерна в Україні перевищила 85 %. 7 найбільших експортерів у загальному обсязі експорту зернових культур з України становила – 72 %. Серед них «Нібулон» – 13,9 % (4,5 млн. тонн), «ADM» (Альфред Сі Топфер) – 12,7 % (4,1 млн. тонн) та «Луї Дрейфус» - 10,8 % (3,5 млн. тонн), «Кернел» – 10 % (3,1 млн. тонн), державна компанія «ДПЗКУ» – 9,0 % (2,9 млн. тонн), «Серна» («Glencore») – 8,0 % (2,6 млн. тонн) та «Сантрейд» («Бунге Україна») – 7,7 % (2,5 млн. тонн). Це свідчить про збереження консолідації ринку експортних поставок української сільськогосподарської продукції.

Вивчення даних Державної служби статистики України та Держмитслужби України обсяги експорту продуктів рослинного походження у 2013 році становили загалом – 8876 млн. дол. США, або 89,1 % від загального експорту сільгосппродукції, у т.ч. частка зернових злаків була найбільшою у загальному обсязі експорту сільськогосподарської продукції з України й перевищила – 63,9 % (71,8 % від загального обсягу експорту продукції рослинництва). Експорт зерна в натуральному вимірі за 2013 рік – 27,1 млн. тонн. Основними експортними зерновими культурами були кукурудза та пшениця. Кукурудзи було експортовано 16,7 млн. тонн (найбільші поставки здійснювалися до Єгипту, Іспанії, Ірану, Кореї, Японії), пшениці 7,8 млн. тонн (Єгипту, Сирії, ПАР, Кенії, Таїланду). Обсяги імпорту продукції рослинництва становили – 2670 млн. дол. США, або 58,5 % до всього імпорту сільгосппродукції.

Суттєвому нарощуванню експорту зернових на початку 2014/2015 маркетингового року (у липні-жовтні 2014 р.) завадили низький рівень закупівельних цін на фоні збереження традиційних проблем із логістикою (низька пропускна спроможність автошляхів, дефіцит вантажних вагонів-

зерновозів, автовозів та перевалочних потужностей у портах) [3; 5; 6]. За таких умов перед виробниками постає дилема – продати збіжжя «вже й за недорого» та отримати кошти на проведення посівної й розрахунків з кредиторами (у т.ч. й за банківськими кредитами), або (хто має таку можливість) – довести зерно до високих кондицій та утримувати його на елеваторах для наступної реалізації навесні за вищими цінами, що потребуватиме матеріальних витрат та відповідних фінансових ресурсів. За оцінкою USDA Україна є найбільшим експортером зернових (30,1 млн. тонн) у світі після США (73,2 млн. тонн) випередивши Росію (29,7 млн. тонн) та Аргентину (27,5 млн. тонн) [4; 6].

Таким чином, ми в своїх дослідженнях мали можливість прийти до висновку, що проаналізовані дані у прогнозах показують основу експорту зернових у наступному 2016 маркетинговому році становитиме, перш за все, кукурудза. Її частка в грошовому вимірі буде досягати близько 55-60 % та близько 25 % – пшениця й меслин, як фуражна суміш пшениці й жита.

Література:

1. Статистичний щорічник України за 2014 рік, за ред. Жук І.М., Державна служба статистики України, 2015.
2. Сільське господарство України за 2013 р.: Статистичний збірник. – К.: Державна служба статистики України, 2014.
3. Вдовенко Н.М. Сучасна парадигма регулювання розвитку галузей аграрного сектору в умовах глобального дефіциту продовольства / Н.М. Вдовенко, Ю.А. Хижняк // Science Rise. – 2015. – № 2/3 (7). – С. 20–26.
4. Vdovenko N.M. Mechanisms of regulatory policy application in agriculture / N. Vdovenko // Економічний часопис XXI. – 2015. – № 5–6. – С. 53–56.
5. Кваша С.М. Напрями удосконалення механізмів формування ринкової рівноваги на ринках сільськогосподарської продукції / С.М. Кваша // Економіка АПК, 2011. – № 2. – С. 161–167.